

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพิจารณาคดีในทางอาญานั้นพยานหลักฐานเป็นสิ่งที่ใช้ในการพิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิดหรือเป็นผู้บริสุทธิ์ และในการพิจารณาคดีจะลงโทษจำเลยไม่ได้จนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นดังที่บัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ดังนั้น พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือ พยานบุคคล จึงเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา สำหรับการที่จะเอาผิดกับบุคคลผู้กระทำความผิดซึ่งพยานบุคคล จึงเป็นพยานที่มีความสำคัญในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา สำหรับการที่จะเอาผิดกับบุคคลที่ก่ออาชญากรรมต่างๆ โดยพยานบุคคลและตัวที่ได้รับผู้เสียหายซึ่งเป็นพยานในคดีมีความสำคัญอย่างมากในการที่จะพิสูจน์ความผิดของบุคคลนั้น เนื่องจากพยานบุคคลนั้นมีความใกล้ชิดกับเหตุการณ์ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดมากที่สุด เพราะฉะนั้นคำให้การของพยานบุคคลในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการและในชั้นศาลซึ่งถือเป็นประจักษ์พยานเพราะเป็นบุคคลซึ่งได้สัมผัสถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยตรงจึงมีความน่าเชื่อถือค่อนข้างสูง อีกทั้งน้ำหนักของพยานประเภทอื่น เช่น พยานวัตถุ หรือพยานเอกสาร อาจมีการถูกทำลายหรือทำให้พยานหลักฐานดังกล่าวถูกบิดเบือนได้ง่าย เนื่องจากพยานดังกล่าวเป็นเพียงวัตถุหรือสิ่งของที่อาจทำลาย หรือทำให้เสียหายหรือลบล้างได้ง่าย แต่อย่างไรก็ตามพยานบุคคลนั้นคือมนุษย์ที่มีเลือดเนื้อ วิญญาณ การทำลายพยานประเภทนี้ได้ก็ยังมีแต่เอาชีวิต หรือข่มขู่คุกคามจนพยานเกิดความเกรงกลัวจนไม่กล้าไปเป็นพยานหรือทำให้พยานให้การในลักษณะที่บิดเบือนจากความจริงนั่นเอง

ในคดีที่เกี่ยวข้องกับผู้มิอิทธิพลหรือคดีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมประเภทต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องพบว่า ปัญหาของพยานบุคคลรวมทั้งปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในคดีอาญามีสาเหตุสำคัญที่ทำให้บุคคลเหล่านี้ไม่กล้ามาเป็นพยานในศาลหรือปัญหาที่พยานบุคคลให้การบิดเบือนความจริง คือ ความหวาดกลัว ภัยอันตรายต่อชีวิต ทรัพย์สินของตนและของบุคคลที่ใกล้ชิดกับพยานจากการถูกข่มขู่คุกคามจากบุคคลที่มีส่วนได้เสียในคดีซึ่งอาจเป็นบุคคลเหล่านี้หรือญาติพี่น้องของผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ เมื่อพยานบุคคลเกิดความหวาดกลัวก็จะมีผลต่อคำให้การในชั้นศาลของพยานเองหรืออาจเกิดความหวาดกลัวจนไม่กล้ามาเบิกความต่อศาลผลที่

เกิดขึ้นคือกระบวนการยุติธรรมทางอาญาย่อมได้รับผลกระทบผู้กระทำความผิดยังลอยนวลและกลับมาสู่สังคมโดยไม่ถูกลงโทษแต่ประการใด ปัญหานี้ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน มิฉะนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาการประกอบอาชญากรรมของผู้ทรงอิทธิพลที่รุนแรงและต่อเนื่องมากขึ้น ส่งผลให้กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของคนในสังคม

ทั้งนี้เนื่องด้วยประเทศไทยได้บัญญัติรับรองคุ้มครองหลักประกันสิทธิของจำเลยไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไว้หลายกรณีด้วยกันไม่ว่าการให้มีทนายความมาช่วยเหลือตั้งแต่ในชั้นสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญา มาตรา 134 จนกระทั่งชั้นพิจารณาของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ทวิ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 บัญญัติว่าการพิจารณาและสืบพยานในศาลต้องกระทำโดยเปิดเผยและต้องกระทำต่อหน้าจำเลยจากซึ่งจากหลักดังกล่าวถือว่าเป็นหลักประกันเพื่อให้เกิดความเที่ยงธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาล เพราะเมื่อการกระทำทุกอย่างของศาลเปิดให้ทุกฝ่ายตรวจสอบได้ คู่ความในคดีจึงย่อมได้รับหลักประกันว่าศาลจะต้องพิจารณาคดีโดยไม่เห็นแก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดและต้องกระทำโดยฟังความทุกฝ่าย ซึ่งหลักการที่สำคัญของมาตรา 172 วรรคหนึ่งก็คือ การให้สิทธิแก่คู่ความทั้งสองฝ่ายได้เผชิญหน้ากัน หรือได้รับการพิจารณาคดีต่อหน้ากัน โดยทั้งโจทก์และจำเลยต้องอยู่ในศาล หลักกฎหมายดังกล่าวได้มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับตัวจำเลยมากเป็นพิเศษ เพราะจำเลยจะได้มีโอกาสรับรู้กระบวนการพิจารณาทุกขั้นตอนจะได้ทำการถามค้าน นำสืบหักล้างพยาน โจทก์ได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ เนื่องจากจำเลยเป็นผู้ที่ถูกกระทบสิทธิจากการที่ถูกฟ้องเป็นคดีต่อศาลและอาจถูกศาลตัดสินลงโทษได้ รวมทั้งการดำเนินคดีอาญาถือหลักการที่ต้องการตรวจสอบความจริงของเรื่องที่กล่าวหาและมุ่งที่จะให้คู่ความในคดีต่อสู้กันทางพยานหลักฐานได้อย่างเต็มที่

ต่อมาพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ.2551 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2551 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 ใหม่โดยการเพิ่มเติมวรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า ด้วยมีเจตนารมณ์อันสำคัญเพื่อคุ้มครองพยานที่มีสภาพจิตใจหรือมีความกลัวจำเลย โดยพยานมีสิทธิเบิกความต่อศาลโดยไม่ต้องเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยด้วยวิธีจัดห้องพิจารณาคดีให้เหมาะสม ใช้โทรทัศน์วงจรปิดหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นที่เหมาะสมตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาซึ่งในเรื่องที่กล่าวมานี้ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 172 วรรคสาม ดังนั้นหากพิจารณาหลักเดิมในมาตรา 172 วรรคหนึ่ง ที่ว่าการพิจารณาและสืบพยานในศาลต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยอันเป็นหลักแรงครัดของการพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาลที่ปฏิบัติกันมาเนิ่นนาน ครั้นเมื่อมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในมาตรา 172 วรรคสาม

เช่นนี้ ย่อมส่งผลให้การพิจารณาและสืบพยานในศาลในปัจจุบันนี้สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยด้วยการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยในกระบวนการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งการสืบพยานบุคคลดังกล่าวเป็นการสืบพยานที่กระทำในศาลโดยให้พยานอยู่ในห้องอีกห้องหนึ่งต่างหากจากห้องพิจารณาที่ใช้สืบพยานโดยปกติ และให้พยานเบิกความจากห้องที่จัดไว้ต่างหาก และถ่ายทอดการเบิกความของพยานผ่านระบบโทรทัศน์วงจรปิดเข้าไปยังห้องพิจารณาคดีโดยที่ศาล อัยการ ทนายโจทก์ หรือทนายจำเลยอยู่ในห้องพิจารณา ศาลและคู่ความทั้งสองฝ่าย สามารถถามคำถามต่อพยาน ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดบรรยากาศที่ตึงเครียด กดดัน หวาดกลัว ที่พยานอาจรู้สึกจากการเข้าร่วมการพิจารณาร่วมกับจำเลยเพื่อที่พยานดังกล่าวจะไม่เกิดความรู้สึกตึงเครียด นอกจากนี้ การบังคับใช้มาตรา 172 วรรคสามได้นั้นกฎหมายยังบัญญัติให้วิเคราะห์ถึง เพศ อายุ ฐานะ สุขภาพ อนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยด้วย

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น เมื่อได้ความว่าบทบัญญัติในมาตรา 172 วรรคสามที่กำหนดว่าไม่ต้องสืบพยานต่อหน้าจำเลยเหมือนดังเช่นหลักทั่วไปในมาตรา 172 วรรคหนึ่งที่การพิจารณาและสืบพยานในศาลต้องกระทำโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลยนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าสมควรอย่างยิ่งที่ต้องทำการศึกษาว่าแท้จริงแล้วประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสามที่ได้มีการแก้ไขใหม่โดยมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ.2551 โดยการกำหนดให้การสืบพยานไม่ต้องมีการเผชิญหน้ากับจำเลยด้วยการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยในการสืบพยานนั้นขัดกับหลักในมาตรา 172 วรรคหนึ่ง เรื่องการพิจารณาและสืบพยานกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยหรือไม่อย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถค้นหาข้อเท็จจริงแห่งคดี และสามารถคุ้มครองสิทธิของจำเลยในชั้นศาลไปพร้อมกันอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิดของหลักการพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
2. เพื่อศึกษาหลักการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยในกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมรวมทั้งขอบเขตในการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากับพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การพิจารณาคดีอาญาของไทยได้ถือหลักเคร่งครัดที่ว่าการศึกษาและสืบพยานในศาลต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 อันเป็นหลักการประกันสิทธิของจำเลยในการตรวจสอบและต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ครั้งเมื่อมีการแก้ไขมาตรา 172 เสียใหม่ จึงทำให้ในปัจจุบันการสืบพยานในศาล สามารถดำเนินการโดยพยานไม่ต้องเผชิญหน้ากับจำเลยดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 172 วรรคสาม แต่ ด้วยเหตุที่หลักดังกล่าวเป็นหลักการใหม่จึงมีความจำเป็นที่ต้องทำการศึกษาว่าการที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสาม ไม่ต้องให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยในชั้นสืบพยานโดยการนำเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีความทันสมัยเข้ามาช่วยในกระบวนการพิจารณาคดีของศาลนั้นขัดกับหลักเดิมที่การศึกษาและสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่ง หรือไม่เพียงใดรวมทั้งทำการศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการสืบพยานโดยไม่ให้พยานต้องเผชิญหน้ากับจำเลยในกฎหมายต่างประเทศตลอดจนศึกษาความเหมาะสมของการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษาแนวคิดของหลักการพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน หลักการพิจารณาและสืบพยาน โดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยในต่างประเทศรวมทั้งศึกษาและวิเคราะห์ถึงความเหมาะสม ขอบเขตการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการสืบพยานในชั้นศาลของไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการศึกษาจากเอกสาร (Document Research) โดยการค้นคว้าจากเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เช่น ตำบทยกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา หนังสือ บทความในวารสาร วิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมให้เป็นระบบเพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิดของหลักการพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
2. ทำให้ทราบถึงหลักการพิจารณาและสืบพยาน โดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยในกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงความเหมาะสมรวมทั้งขอบเขตการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน